

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) PATVIRTINIMO

2014 m. spalio 22 d. Nr. 1148

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 23 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindinius sprendinius ir Žemaitijos nacionalinio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų bei tvarkymo planus (pridedama).

2. Pavesti Žemaitijos nacionalinio parko direkcijai pagal kompetenciją organizuoti Žemaitijos nacionalinio parko tvarkymo plano įgyvendinimą.

3. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 28 d. nutarimą Nr. 415 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schemos“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Aplinkos ministras

Kęstutis Trečiokas

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2014 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1148

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI SPRENDINIAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Žemaitijos nacionalinio parko (toliau – Nacionalinis parkas) planavimo schemą sudaro aiškinamojo rašto pagrindiniai sprendiniai, Nacionalinio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų (toliau – Ribų planas) bei tvarkymo planų (toliau – Tvarkymo planas) grafines dalys (brėžiniai).

2. Ribų plano tikslai – nustatyti:

2.1. Nacionalinio parko ir jo buferinės apsaugos zonos ribas;

2.2. Nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonų ribas;

2.3. Nacionalinio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonų apsaugos tikslus.

3. Tvarkymo plano tikslai – nustatyti:

3.1. kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir jų reglamentus;

3.2. gamtos apsaugos kryptis ir priemonės;

3.3. kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės;

3.4. rekreacinio naudojimo plėtros kryptis ir priemonės;

3.5. gyvenviečių ir infrastruktūros plėtros kryptis.

II SKYRIUS TERITORIJOS FUNKCINIS ZONAVIMAS

4. Nacionalinio parko teritorijoje pagal parkui keliamus reikalavimus, gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, rekreacinio ir gamybinio naudojimo galimybes ir gyvenviečių tinklo ypatumus nustatomos šios funkcinio prioriteto zonos (Ribų plano brėžinys):

4.1. konservacinio prioriteto zona, kurią sudaro: Plokštinės ir Rukundžių gamtiniai rezervatai, Platelių, Babrungo, Beržoro, Grigaičių, Jazdauskiškių, Laumalenkų, Liepijų, Mikytų, Paburgės, Pučkorių, Stirbaičių ir Šarnelės kraštovaizdžio draustiniai, Gardų, Medsėdžių ir Margupio geomorfologiniai draustiniai, Šilinės hidrografinis draustinis, Ertenio, Pakastuvos, Paparčių, Siberijos ir Užpelkių telmologiniai draustiniai, Juodupio botaninis draustinis, Ilgio botaninis-zoologinis draustinis, Gegrėnų archeologinis draustinis, Godelių etnokultūrinis draustinis, Platelių ir Žemaičių Kalvarijos urbanistiniai draustiniai, kurių apsaugos tikslai yra šie:

4.1.1. Plokštinės gamtinio rezervato – išsaugoti unikalios geomorfologinės struktūros Plokščių termokarstiniame duburyje susidariusį Plokštinės miškų ir pelkių kompleksą su natūraliais Juodupio ir Uošnos upeliais, Europos Bendrijos svarbos vandenų, pievų, pelkių ir

miškų buveinėmis ir joms būdingomis augalų, grybų ir gyvūnų rūšimis, jerubei ir lūšiai tinkamomis buveinėmis;

4.1.2. Rukundžių gamtinio rezervato – išsaugoti pelkėtų ir miškingų įlomių Rukundžių gamtinį kompleksą su natūralia hidrografine struktūra, Europos Bendrijos svarbos pelkių ir miškų buveinėmis ir joms būdinga augalija ir gyvūnija, šarvuotajai skėtei, didžiajam auksinukui, jerubei ir lūšiai tinkamomis buveinėmis;

4.1.3. Platelių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti didžiausio ir giliausio Žemaitijoje Platelių ežero ir jo apyežerių kraštovaizdį su vertingomis pakrantėmis, salomis, Kumelkaktės pusiasaliu, Šventorkalnio archeologiniu kompleksu, Ažuolų salos senovės gyvenvietėmis, povandeninio paveldo objektais, Europos Bendrijos svarbos pelkių, pievų ir miškų buveinėmis ir žvilgančiajai riestūnei, dvilapiui purvuoliui, jerubei ir ūdrai tinkamomis buveinėmis ir kitomis saugomomis rūšimis;

4.1.4. Babrungo kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Babrungo ir Uošnos upių slėnių kraštovaizdį su natūraliomis upių ir upelių atkarpomis, būdingomis Babrungėnų kaimo paupio sodybomis, Grigaičių piliakalniu, Babrungėnų vandens malūnais ir senkapiu, Europos Bendrijos svarbos rūšims – didžiajam auksinukui, ovaliajai geldutei, griežlei, ūdrai ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.5. Beržoro kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti itin raiškų, tradicinius bruožus išlaikiusį Beržoro kaimo, Beržoro ežero ir apyežerių kraštovaizdį su Beržoro kaimo urbanistine struktūra ir architektūros vertybėmis, Beržoro ežero salomis ir atviromis pakrantėmis, Europos Bendrijos svarbos miškų ir pelkių buveinėmis, dvilapiui purvuoliui, griežlei ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.6. Grigaičių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą raiškaus Grigaičių miškingo agrarinio kraštovaizdžio kompleksą su Surblių kapinynu ir griežlei, gulbei giesmininkei ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.7. Jazdauskiškių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą kalvoto agrarinio miškingo kraštovaizdžio kompleksą su tradicine žemėnaudos ir užstatymo struktūra, Žernių ir Jazdauskiškių piliakalniais, Jazdauskiškių senkapiais ir kapinynu, Europos Bendrijos svarbos vandenų buveinėmis ir joms būdingomis augalų ir gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.8. Laumalenkų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti unikalų Laumalenkų pusiasalių, salų, įlankų, protakų, ežerų, miškų ir pelkių gamtinį kompleksą su Europos Bendrijos svarbos vandenų, pelkių ir miškų buveinėmis ir joms būdingomis augalų ir gyvūnų bendrijomis, saugomų paukščių rūšių perimvietėmis;

4.1.9. Liepijų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Vidurio Žemaičių aukštumai būdingo miškingų plokščiakalvių kraštovaizdžio etaloną su stambiomis Liepijų limnoglacialinėmis plokščiakalvėmis ir mišraus Liepijų miško biocenozėmis, Europos Bendrijos svarbos pievų, miškų ir pelkių buveinėmis bei saugomų gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.10. Mikytų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą raiškų kalvotą mozaikišką kraštovaizdį su miškų, laukų, pievų, tarpukalvių pelkučių ir vienkieminių sodybų kompleksu, Mikytų piliakalniu, Mikytų ir Gudalių alkakalniais, Mačiūkių kapinynu ir

mitologiniu Laumės akmeniu, Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis ir joms būdinga augalija ir gyvūnija, saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.11. Paburgės kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti būdingą miškingų ir ežeruočių pelkinių duburių kraštovaizdį su Europos Bendrijos svarbos vandenų, pievų, pelkių ir miškų buveinėmis, saugomomis augalų ir gyvūnų rūšimis;

4.1.12. Pučkorių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Pučkorių moreninių darinių ruožo kraštovaizdį su ypač raiškia kalvų, giraičių, tarpukalvių ir pelkučių mozaika, Pučkorių II ir III piliakalniais, senkapiu, Visvainių alkakalniu, Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis ir saugomų paukščių ir vabzdžių bendrijomis;

4.1.13. Stirbaičių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti tradicinius bruožus išlaikiusį Stirbaičių kaimo kraštovaizdį su tradicine užstatymo ir žemėnaudos struktūra, etnoarchitektūros elementais, Europos Bendrijos svarbos pievų, miškų ir pelkių buveinėmis, saugomų augalų ir gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.14. Šarnelės kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti raiškų Šarnelės keiminių darinių kraštovaizdį su Šarnelės piliakalniu, senovės gyvenvietėmis, poeto Vytauto Mačernio gimtosios sodybos vieta ir kapu, Europos Bendrijos svarbos pievų buveinėmis, saugomomis vabzdžių ir paukščių rūšimis;

4.1.15. Gardų geomorfologinio draustinio – išsaugoti nesunaikintą Gardų ozo dalį su saugomomis rūšimis ir buveinėmis;

4.1.16. Medsėdžių geomorfologinio draustinio – išsaugoti Platelių duburiui būdingo plokščiakalvių reljefo etaloną – Medsėdžių limnokeimą – su saugomų vabzdžių buveinėmis;

4.1.17. Margupio geomorfologinio draustinio – išsaugoti ypač raiškia Margupio upelio ir jo intakų slėnių sistemą su būdingomis šlaitų biocenozėmis, saugomomis rūšimis ir buveinėmis;

4.1.18. Šilinės hidrografinio draustinio – išsaugoti natūralaus miškų upelio etaloną – Šilinės upelį, jo hidrografinę struktūrą ir hidrologinį režimą, miškingą slėnį ir paslėnį su natūraliomis pievomis, šaltiniais, saugomomis rūšimis ir Europos Bendrijos svarbos vandenų ir miškų buveinėmis;

4.1.19. Ertenio telmologinio draustinio – atkurti ir išsaugoti Ertenio pelkės ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos pelkių ir pievų buveinėmis, saugomomis rūšimis;

4.1.20. Pakastuvos telmologinio draustinio – išsaugoti Pakastuvos pelkės ekosistemą su saugomomis rūšimis, Europos Bendrijos svarbos vandenų ir miškų buveinėmis, saugomų paukščių perimvietėmis ir maitinimosi vietomis, saugomų vabzdžių bendrijomis;

4.1.21. Paparčių telmologinio draustinio – išsaugoti sudėtingos struktūros Paparčių pelkės ekosistemą su vertingomis biocenozėmis, saugomomis rūšimis ir Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis;

4.1.22. Siberijos telmologinio draustinio – išsaugoti sudėtingos struktūros Siberijos paežerės pelkės ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos pelkių, miškų ir pievų buveinėmis ir saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.23. Užpelkių telmologinio draustinio – atkurti ir išsaugoti būdingą takoskyrinį Užpelkių pelkinį kompleksą su Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinių kompleksu, saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.24. Juodupio botaninio draustinio – išsaugoti biologiniu požiūriu itin vertingą Juodupio upelio slėnio, paslėnio, Priepės ir Briedinės pelkių ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos miškų ir pelkių buveinėmis ir joms būdingomis saugomų augalų, grybų ir gyvūnų bendrijomis;

4.1.25. Ilgio botaninio-zoologinio draustinio – išsaugoti natūralumu ir biologine įvairove išsiskiriantį Ilgio ežero, paežerės pelkių ir miškų ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos vandenų, miškų ir pelkių buveinėmis ir joms būdingomis augalų, grybų ir gyvūnų rūšimis, saugomų augalų ir gyvūnų bendrijomis;

4.1.26. Gegrėnų archeologinio draustinio – išsaugoti kuršių genties I tūkstantmečio–II tūkstantmečio pradžios archeologinių paminklų kompleksą, kurį sudaro Gegrėnų I ir II piliakalniai, Gegrėnų I ir II kapinynai ir Gegrėnų senovės gyvenvietė;

4.1.27. Godelių etnokultūrinio draustinio – išsaugoti Godelių kaimo tradicinį kraštovaizdį ir urbanistinę struktūrą, vertingus sodybų etnoarchitektūros elementus ir želdinius, žemaičių kultūros tradicijas ir papročius, alkakalnį, vadinamą Raganos kalnu, šventais laikomus šaltinius, senąsias kaimo kapines, tautodailininko Stanislovo Riaubos gimtosios sodybos vietą, Lietuvos partizano ir partizanų rėmėjos žūties vietą;

4.1.28. Platelių urbanistinio draustinio – išsaugoti istoriškai susiformavusį Platelių miestelio radialinį gatvių tinklą, vedantį į aikštę, ir tūrinę erdvinę kompoziciją, kurią formuoja išlikęs būdingas vieno ir dviejų aukštų užstatymas, Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių ansamblis ir Platelių dvaro sodybos kompleksas;

4.1.29. Žemaičių Kalvarijos urbanistinio draustinio – išsaugoti Žemaičių Kalvarijos miestelio – Vakarų Lietuvos piligrimystės centro – radialinį gatvių tinklą, aikštės planą, taip pat tūrinę erdvinę kompoziciją su vyraujančia Švč. Mergelės Marijos apsilankymo bažnyčia ir kryžiaus kelio stotimis, lėmusiomis miestelio urbanistinę raidą, kitas archeologines, istorines ir memorialines vertybes;

4.2. rekreacinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Platelių, Paplatelės, Paežerės Rūdaičių, Ilgio, Beržoro, Rotinėnų, Luokos, Gardų ir Gegrėnų rekreacinės zonos;

4.3. gyvenamojo funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Platelių ir Žemaičių Kalvarijos miestelių pakraščiai, nepatenkantys į urbanistiniu požiūriu vertingas šių miestelių dalis, taip pat Virkšų ir Pučkorių kaimų gyvenamosios zonos;

4.4. ūkinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Rašaitinės, Paburgės, Skripsčių, Rukundžių ir Stirbaičių miškų dalys;

4.5. ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Nacionalinio parko teritorijos, nepatenkančios į konservacinio, rekreacinio, gyvenamojo ir ūkinio funkcinio prioriteto zonas; jų tikslas – užtikrinti Nacionalinio parko rezervatų ir draustinių, saugomų rūšių ir buveinių, gamtos ir kultūros paveldo vertybių ir vandens telkinių apsaugą – sudaryti sąlygas išsaugoti ir gerinti ekologinę kraštovaizdžio struktūrą ir tarpti biologinei įvairovei.

III SKYRIUS TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS

5. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinius apsaugos reglamentus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“, nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1.1. rezervatinių miškų (pelkių) kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KM(P)n) ir reguliuojamos apsaugos (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.1.2. rezervatinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KVn) ir reguliuojamos apsaugos (KVr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.1.3. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KOn) ir reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (M(P)Ek, MEk) ir atkuriančio ūkininkavimo (M(P)Er, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų, MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (MAs) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.4. ūkinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ūkinių miškų (MŪ) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.4.1. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo (GEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.2. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.3. bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – intensyvaus tvarkymo (GŪi) ir ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.4.4. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) ir urbanizuotos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos su pozonėmis:

5.4.4.1. subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonoje išskiriamos trumpalaikio poilsio teritorijų (NRn1) ir ekstensyvaus pritaikymo stovyklaviečių (NRn2) pozonės;

5.4.4.2. urbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonoje išskiriamos intensyvaus pritaikymo stovyklaviečių (NRu1), kempingų (NRu2) ir rekreacinių pastatų bei kompleksų (NRu3) pozonės;

5.4.5. eksploatacinės (gavybinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos eksploatacinių sklypų (NLn) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.6. pramoninės-komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių-komunalinių sklypų (NFu) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.7. edukacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – urbanizuotos aplinkos edukacinė (NDu) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5. vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.5.1. ekosistemas saugančių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio ūkininkavimo (VEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.2. rekreacinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo (VRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona.

IV SKYRIUS GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

6. Pagrindinės Nacionalinio parko gamtos apsaugos kryptys yra šios:

6.1. vertingų gamtinių kompleksų ir objektų išsaugojimas;

6.2. Nacionalinio parko ekosistemos stabilumo užtikrinimas stiprinant gamtinio karkaso ekologinį potencialą;

6.3. biologinės įvairovės išsaugojimas;

6.4. pažeistų ar sunaikintų gamtos objektų ir kompleksų atkūrimas;

6.5. ekologinio švietimo plėtra.

7. Paukščių apsaugai svarbiai teritorijai ir vietovės, atitinkančioms gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, taikomas Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, nustatytas veiklos reglamentavimas

8. Gamtos paveldo objektų naudojimas ribotas – pažintinio lankymo ir ekologinio ugdymo tikslais. Pritaikant gamtines vertybes lankyti, tvarkomi želdiniai, gali būti atliekami kraštovaizdžio kirtimai, įstatymų nustatyta tvarka parengus projektinę dokumentaciją įrengiamos saugų ir vertybei nežalingą lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio vietos, informaciniai standai, riboženkliai ir kita reikiama įranga.

9. Siekiant išsaugoti ir eksponuoti vertingus gamtinius objektus, numatoma:

9.1. siūlyti skelbti gamtos paveldo objektais povandenines gitijos atodangas Platelių ežero Nalijos gelmėje ir gitijos ekstruzijas pietrytinėje Platelių ežero dalyje, Jonušų vinkšną ir Mikytų ažuolą, Šv. Jono (Paplatelės miško) šaltinį, akmenį Vėžlį, Kreišmonto riedulyną ir riedulių sancaupą Mačiūkių kaime;

9.2. tvarkyti pritaikant pažintiniam turizmui šiuos gamtinius objektus ir kompleksus: Pilies ir Veršių salas, Pūkstės kalną, Šv. Jono (Paplatelės miško) šaltinį, akmenį Vėžlį, Mikytų ažuolą, Kreišmonto riedulyną ir riedulių sancaupą Mačiūkių kaime;

9.3. toliau tirti gitijos radimvietes ir ekstruzinius darinius Platelių ežere;

9.4. reguliuoti ir riboti Platelių ežero povandeninio paveldo objektų lankymą.

10. Siekiant užtikrinti Nacionalinio parko ekosistemos stabilumą ir stiprinti gamtinio karkaso ekologinį potencialą, būtina mažinti vietinę taršą, skatinti ekologiškai ūkininkauti, diegti ekologiškas technologijas vietos gamybos įmonėse, rūšiuoti atliekas, kompostuoti ar perdirbti skaidžiąsias atliekas, įrengti skaidžiųjų atliekų surinkimo aikšteles, renovuoti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tinklus Platelių ir Žemaičių Kalvarijos miesteliuose, modernizuoti nuotekų valymo įrenginius Žemaičių Kalvarijoje ir katilines Nacionalinio parko gyvenvietėse. Siekiant mažinti gamybinių ir infrastruktūros objektų poveikį saugomam ir lankytojų apžvelgiamam kraštovaizdžiui, aplink gamybinius pastatus, komunalinius objektus formuojami apsauginiai želdiniai.

11. Siekiant stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas, Nacionalinio parko miškuose rekomenduojama:

11.1. nenaudoti pesticidų;

11.2. palaikyti natūraliam miškui būdingą medynų rūšinę sudėtį ir medynų vertikaliąją struktūrą, didinti negyvos medienos kiekį;

11.3. išsaugoti ir formuoti ornitochorinius, entomofilinius ir kanopinių žvėrių mitybos bazę gerinančius vietinių rūšių želdinius;

11.4. atkuriant mišką formuoti natūraliam miškui artimos rūšinės sudėties mišrius medynus, pirmenybę teikti savaiminiam atžėlimui, o ekosistemas saugančių miškų (M(P)Ek, MEk, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonose taikyti tik savaiminį atžėlimą; želdymui naudoti tik vietinės kilmės medžių rūšių sodinukus;

11.5. ekosistemas saugančių miškų (M(P)Ek, MEk, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos eglės ir pušies monokultūrinius medynus ugdomaisiais ir specialiaisiais kirtimais versti mišriais medynais, artimais natūraliai rūšinei sudėčiai.

12. Siekiant išsaugoti ir didinti Nacionalinio parko biologinę įvairovę, numatoma:

12.1. išsaugoti ir atkurti atviras kraštovaizdžio erdves ir tradicinę mozaikišką kraštovaizdžio struktūrą Nacionalinio parko agrarinėse ir miškingose-agrarinėse teritorijose, pirmiausia kraštovaizdžio ir etnokultūriniuose draustiniuose, užtikrinant žemės ūkio naudmenų gerą agrarinę būklę ir atkuriant žemės ūkio veiklą apleistose žemėse;

12.2. reguliuojamos apsaugos rezervatinių miškų (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos, gamtiniuose, etnokultūriniuose, kraštovaizdžio draustiniuose ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos išlaikyti atvirus pelkių, natūralių pievų ir miškapievių plotus – šalinti savaime plintančią sumedėjusią augmeniją ir nendres ir ekstensyviai juos naudoti (ganyti ir šienauti);

12.3. skatinti gamtiniuose, etnokultūriniuose, kraštovaizdžio draustiniuose ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos pievas ir ganyklas nuganyti arba ne rečiau kaip kartą per metus nušienauti nuo birželio 15 d. iki rugsėjo 30 d., skatinti taikyti ekologiškas šienavimo technologijas (šienauti nuo lauko vidurio linijos, naudoti baidytuvus), natūralias pievas ir šlapžemes šienauti rankiniu būdu;

12.4. skatinti gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose ekstensyviai ganyti gyvulius (1 hektaro plote vienas sutartinis gyvulys), ganymą pradėti ne anksčiau kaip birželio 15 dieną;

12.5. gamtiniuose rezervatuose, gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose įrengti dirbtinius lizdus plėšriesiems paukščiams ir juodiesiems gandrums, kelti inkilus uoksiniams paukščiams ir šikšnosparniams;

12.6. gamtiniuose rezervatuose, gamtiniuose, kraštovaizdžio draustiniuose ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos įgyvendinti biotechnines priemones, kurias gausintų kiškių ir stirnų;

12.7. gamtiniuose, etnokultūriniuose, kraštovaizdžio draustiniuose ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos reguliuoti lapių, mangutų, šernų, kanadinių audinių, miškinių kiaunių, šeškų, pilkųjų varnų gausą;

12.8. mažinti vandens telkinių pakrančių užžėlimą menkaverčiais medžiais ir krūmais – vykdyti kraštovaizdžio formavimo kirtimus.

13. Siekiant atkurti ūkinės veiklos pažeistus ar sunaikintus Nacionalinio parko gamtos objektus ir kompleksus, numatoma:

13.1. renatūralizuoti sureguliuotą Babrungo aukštupio atkarpą iki Babrungėnų malūno, naudojant išlikusias senvages;

13.2. renatūralizuoti sureguliuotą Uošnos vidurupio atkarpą;

13.3. siekti renatūralizuoti pažeistus (iš dalies nusaustintus) Dvarviečių ir Užpelkių pelkinius kompleksus, Ertenio ir Pakastuvos pelkinius-ežerinius kompleksus, parengus šių kompleksų renatūralizavimo galimybių studijas ir atkūrimo projektus;

13.4. atkuriančio ūkininkavimo ekosistemų apsaugos miškų (MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje atkurti ūkinės veiklos pažeistą Paplatelės miško dalies ekosistemą – formuoti artimos natūraliam miškui rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medynus, saugoti kertines ir Europos Bendrijos svarbos miško buveines;

13.5. rekultivuoti buvusius karjerus Jogaudų, Babrungėnų ir Jazdauskiškių kaimuose, sutvarkyti ir pritaikyti visuomenės poreikiams (rekreaciniam naudojimui) Jogaudų karjerą;

13.6. naikinti Sosnovskio barščius ir gausialapius lubinus; šių invazinių rūšių plitimą būtina stabdyti visoje Nacionalinio parko teritorijoje ir parko buferinės apsaugos zonoje.

14. Siekiant plėtoti ekologinį švietimą, numatoma:

14.1. įkurti „Natura 2000“ informacinį centrą rytinėje Ilgio ežero pakrantėje (rekonstravus Nacionalinio parko direkcijai priklausantį pastatą);

14.2. įkurti gamtos mokyklą arba lauko klasę su riboto naudojimo stovyklaviete (naudojama per renginius, mokymą) Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje, buvusios eiguvos teritorijoje;

14.3. skatinti ekologinį turizmą – organizuoti mokomąjį lankymą, plėtoti mokomuosius gamtinius maršrutus ir gamtines ekspozicijas.

V SKYRIUS KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

15. Nacionalinio parko kultūros paveldo apsauga plėtojama remiantis šiomis nuostatomis:

15.1. išsaugoti vertingąsias savybes autentiškoje aplinkoje ir užtikrinti kultūrinių raiškų ir tradicijų gyvybingumą ir perdavimą ateinančioms kartoms;

15.2. siekti atkurti sunykusias kultūros vertybių dalis, elementus ar savybes, atgaivinti istorines tradicijas;

15.3. vykdant taikomuosius mokslinius tyrimus ir tvarkybos programas, sudaryti optimalias sąlygas pažinti kultūros vertybes moksliniais, viešojo pažinimo ir naudojimo, viešosios pagarbos tikslais.

16. Nacionalinio parko kultūros vertybių apsaugos kryptys yra šios:

16.1. kultūros vertybių išsaugojimas vietoje;

16.2. sunykusių kultūros vertybių vertingųjų savybių atkūrimas;

16.3. kultūros vertybių tvarkyba.

17. Pagrindinė nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptis – jų išsaugojimas vietoje, ypač daug dėmesio skiriant apsaugai nuo vizualinės taršos, ryšio su aplinka išsaugojimui ir stiprinimui, pritaikymui lankyti.

18. Pirmiausia siūloma tvarkyti ir pritaikyti pažintiniam lankymui šias kultūros paveldo vertybes (kompleksus):

18.1. Gegrėnų archeologinio kultūros paveldo objektų sancaupą, kurią sudaro Gegrėnų kapinynas (unikalus kodas – 17181), Gegrėnų kapinynas II (unikalus kodas – 16310), Gegrėnų piliakalnis (unikalus kodas – 17180), Gegrėnų piliakalnis II, vadinamas Pelekalniu

(unikalus kodas – 5493), senovės gyvenvietė (unikalus kodas – 2561); numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.2. Platelių piliavietę, vadinamą Pilies sala (unikalus kodas – 5483), ir Platelių dvarvietę, vadinamą Dvaro kalva, Šventorkalniu (unikalus kodas – 16208); numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui, pilies liekanų konservavimas;

18.3. Šarnelės piliakalnį su senovės gyvenvieta (unikalus kodas – 23973); numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.4. Mikytų alkakalnį (unikalus kodas – 5480); numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui, pažeisto aikštelės paviršiaus atkūrimas;

18.5. Visvainių alkakalnį (unikalus kodas – 21126) su greta esančiu Jono kalnu (saugotinas mitologinis kultūros paveldo objektas); numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.6. Padegimės alkakalnį (unikalus kodas – 25413); numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.7. istorinių ir mitologinių kultūros vertybių sancaupą Vilkų kaime, kurią sudaro istorinė knygnešių rėmėjo Igno Bernoto sodyba, mišku vingiuojanti Plungės–Žemaičių Kalvarijos senkelio atkarpa, miške šalia senkelio trykštantys du šventais laikomi šaltiniai (vadinami Knygnešių vardu) ir kitoje kelio Plungė–Mažeikiai pusėje esantis Vilkų alkakalnis (unikalus kodas – 5457); numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.8. memorialines vietas, menančias ryškiausias šio krašto kultūros asmenybes: kraštotyrininką Konstantiną Bružą, žurnalistą Paulių Jurkų, knygnešį Vincą Jušką, poetą Vytautą Mačernį, kraštotyrininką ir muziejininką Juozą Mickevičių, tautodailininką Stanislovą Riaubą, politinį veikėją Jackų Sondeckį, rašytoją Žemaitę; numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui.

19. Nacionalinio parko teritorijoje įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka būtina nuolat inventorizuoti kultūros vertybes – jas atrasti, atlikti jų stebėseną, siekiant nustatyti, kiek ir kokių kultūros paveldo objektų yra Nacionaliniame parke, kuriems iš jų būtini tolesni tyrimai ir apsaugos priemonės, o kuriuos pakanka fiksuoti. Pagal šią kryptį visų pirma numatoma plėtoti archeologinio, povandeninio, mitologinio, etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, istorinio ir dailės paveldo vertybių inventorizavimo ir atskleidimo veiklą.

20. Nacionaliniame parke būtina toliau atlikti archeologinio, povandeninio, mitologinio, etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, istorinio ir dailės kultūros paveldo vertybių tyrimus.

21. Būtina parengti sunykusių Platelių dvaro sodybos elementų (kalvės ir oranžerijos) ir Stirbaičių kaime esančios etnokultūrinės sodybos atkūrimo projektus.

22. Stirbaičių kaime, atkuriamoje etnokultūrinėje sodyboje, siūloma įkurti etninės kultūros veiklos centrą (arba žemaičių amatų centrą), kuris taptų svarbiu kultūros paveldo sklaidos ir edukacijos židiniu. Stirbaičiuose įsikūrus etninės kultūros veiklos centrui, Nacionaliniame parke būtų sukurta darni ir logiška jungtis tarp dvaro ir kaimo kultūros

ekspozicijų. Platelių dvaro sodyba turėtų būti stiprinama kaip krašto istorijos centras ir muziejus, Stirbaičiuose pagrindinis akcentas būtų žemaičių kaimo kultūra.

23. Kultūros vertybės Nacionaliniame parke tvarkomos atsižvelgiant į apsaugos režimą, naudojimo ir pritaikymo lankyti galimybes:

23.1. Saugomos archeologinio ir povandeninio kultūros paveldo vertybės – piliakalniai, piliavietės, senovės gyvenvietės, kapinynai, senkapiai, pilkapiai, dvarvietės, senovės tiltai – tvarkomos taikant joms griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdam apsaugą mokslinio pažinimo tikslais. Šių vertybių naudojimas ribotas – pažintinio lankymo ir visuomeninių renginių organizavimo tikslais. Archeologinio paveldo (įskaitant povandeninį archeologinį paveldą) tvarkybos ir pritaikymo darbai planuojami ir atliekami Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-538 „Dėl Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ patvirtinimo“, nustatytais atvejais ir tvarka, atlikus privalomus archeologinius tyrimus.

23.2. Saugomos mitologinio kultūros paveldo vertybės – alkakalniai, mitologiniai akmenys – tvarkomos taikant griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdam apsaugą mokslinio pažinimo tikslais. Šių vertybių naudojimas ribotas – tik pažintinio lankymo ir visuomeninių renginių organizavimo tikslais. Pritaikant mitologines vertybes lankyti, tvarkomi želdiniai, gali būti atliekami kraštovaizdžio kirtimai, įstatymų nustatyta tvarka parengus projektinę dokumentaciją įrengiamos saugų ir vertybei nežalingą lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio vietos. Tenkinant visuomenės poreikius, alkakalnių aikštelėse, pašalinus neigiamą poveikį kultūriniam sluoksniui ir supančiai aplinkai, per valstybines ir religines šventes gali būti kūrenama ugnis.

23.3. Saugomos etnoarchitektūrinio, inžinerinio ir želdynų kultūros paveldo vertybės – Platelių dvaro sodyba, etnoarchitektūrinės sodybos ir jų elementai, parkai ir etnokultūrinių sodybų želdiniai, architektūriniu požiūriu vertingi statiniai ir statinių kompleksai, vandens malūnai – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos (KOr) režimą, vykdam apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Atliekami būtini, įstatymų nustatyta tvarka suplanuoti ir suderinti šių vertybių tvarkybos ir išimtiniais atvejais atkūrimo darbai, vertybės pritaikomos visuomenės poreikiams, visų pirma pažintiniam lankymui.

23.4. Saugomos istorinio ir memorialinio kultūros paveldo vertybės – kapai, paminklai, senosios kaimų kapinės, memorialinės sodybos ir jų vietos, mūšių ir žūties vietos – tvarkomos taikant griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdam apsaugą viešosios pagarbos tikslais. Tvarkomi šių vertybių želdynai, kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam lankymui būtina infrastruktūra.

23.5. Urbanistinis kultūros paveldas (Žemaičių Kalvarijos ir Platelių miestelių senosios dalys, Beržoro kaimas) tvarkomas taikant kraštovaizdį išsaugančiojo tvarkymo (GEK) režimą. Urbanistinėms kultūros paveldo vietovėms tvarkyti būtini Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai. Parengtas Žemaičių Kalvarijų statinių komplekso (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 1558, buvęs kodas – G406K)

nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas (teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas ir paveldotvarkos projektas). Kadangi Žemaičių Kalvarių statinių komplekso teritorijos ribos beveik sutampa su urbanistinės kultūros vertybės – Žemaičių Kalvarijos (unikalus kodas – 17119) – senosios dalies ribomis, specialiojo plano priemonės su tam tikromis išimtimis gali būti taikomos ir Žemaičių Kalvarijos senosios dalies apsaugai, tvarkybos projektų rengimui. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai turi būti rengiami ir kitoms kultūros paveldo vietovėms ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose kultūros ministro ir aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytais atvejais – kompleksiniams kultūros paveldo objektams.

23.6. Saugomos nekilnojamosios dailės kultūros paveldo vertybės – kryžiai, koplytstulpiai, stogastulpiai, Žemaičių Kalvarijos ir Beržoro Kristaus kančios keliai – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos režimą (KOr), vykdam apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam lankymui būtina šių vertybių infrastruktūra, toliau atliekami mažosios architektūros – kryžių, koplytėlių ir koplytstulpių – tvarkybos ir išimtiniais atvejais atkūrimo darbai.

24. Kultūros paveldo objektų, jų teritorijų ir vietovių – kultūrinių draustinių ir jų apsaugos zonų – apsaugą, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja kultūrinių draustinių nuostatai, apsaugos reglamentai ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kurie rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose kultūros ministro ir aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322, nustatytais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo reikalavimais. Šiuose dokumentuose nustatyti paveldosaugos reikalavimai taikomi kultūros paveldo objektų ir vietovių – kultūrinių draustinių – teritorijose ir apsaugos zonose, o jeigu jos nenustatytos, – Nacionalinio parko teritorijoje esantiems žemės sklypams, kuriems pagal Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“, XIX skyriaus 84, 87 ir 88 punktus nustatomos specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, kurių pagrindu taikomi ūkinės veiklos apribojimai. Žemės darbai kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir vietovėse – kultūriniuose draustiniuose – planuojami ir vykdomi Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ nustatytais atvejais ir tvarka, atlikus privalomus archeologinius tyrimus.

VI SKYRIUS

REKREACINIO NAUDOJIMO KRYPTYS IR PRIEMONĖS

25. Nacionalinio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys yra šios:

25.1. pažintinio turizmo plėtra įrengiant pažintinio turizmo maršrutus ir takus, įtraukiant į pažintinio turizmo trasas už Nacionalinio parko ribų esančias vertybes, kuriant lauko informacinę sistemą, saugant ir eksponuojant tradicinį kaimišką kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, gyvasias kultūrinės tradicijas ir raiškas, plėtojant gamtines ir kultūrinės ekspozicijas;

25.2. poilsio plėtra tvarkant esamus, įrengiant ir statant naujus rekreacinius objektus Tvarkymo plane numatytose vietose.

26. Rekreacinis naudojimas Nacionaliniame parke plėtojamas laikantis šių nuostatų:

26.1. poilsio ir rekreacinė infrastruktūra plėtojama rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje; kitose Nacionalinio parko dalyse kuriama pažintiniam turizmui reikalinga infrastruktūra;

26.2. rekreacinių paslaugų plėtra koncentruojama Platelių miestelyje ir Paplatelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje;

26.3. Nacionalinio parko draustiniuose plėtojamas pažintinis turizmas – įrengiamos automobilių ir dviračių turizmo trasos, pėsčiųjų pažintiniai ir mokomieji takai, trumpalaikio poilsio vietos, privažiavimai ir priėjimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai;

26.4. stovyklavietės, kempingai, rekreaciniai pastatai ir kompleksai įrengiami ir statomi Tvarkymo plane numatytose vietose;

26.5. automobilių stovėjimo aikštelės, trumpalaikio poilsio vietos, apžvalgos aikštelės ir mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, jeigu reikia, suderinus su Nacionalinio parko direkcija, gali būti įrengiami ir statomi prie pažintinio turizmo trasų ir takų, lankomų objektų Tvarkymo plane nenumatytose vietose;

26.6. ilginamas rekreacinis sezonas, skatinant žiemos rekreacijos plėtrą (žiemą dviratininkų trasos, pėsčiųjų takai ir jų įranga gali būti naudojami slidinėti; taip pat kuriama speciali žiemos turizmui skirta infrastruktūra, įrengiami slidinėjimo maršrutai);

26.7. didinama rekreacijos galimybių įvairovė, skatinant visokių su Nacionalinio parko tikslais suderinamų rūšių turizmo (pavyzdžiui, žirginio ir sportinio turizmo) plėtrą;

26.8. išdėstant rekreacinę infrastruktūrą vandens telkinių pakrantėse, turi būti racionaliai naudojama teritorija, atsižvelgiama į atstumus nuo vandens telkinio, vandens telkinio apsaugos juostos ribas ir pakrantės reljefą; vandens telkinio pakrantėje įrengiamos maudyklos, paplūdimiai, priplaukos ir lieptai, toliau įrengiamos žaidimų aikštelės, o apgyvendinimo vietos (aikštelės palapinėms ir mobiliesiems nameliams), rekreaciniai pastatai, sanitariniai mazgai ir automobilių stovėjimo aikštelės įrengiami atokiau nuo vandens telkinio.

27. Siekiant reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą ir rekreacinės infrastruktūros išdėstymą, subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) ir urbanizuojamos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje išskiriamos šios pozonės:

27.1. trumpalaikio poilsio teritorijų (NRn1) pozonė – poilsui be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, lažavietės, automobilių stovėjimo aikštelė;

27.2. ekstensyvaus pritaikymo (neurbanizuojamų) stovyklaviečių pozonė (NRn2) – poilsui su nakvyne palapinėse skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, vietos palapinėms statyti, lažavietės, automobilių stovėjimo aikštelė;

27.3. intensyvaus pritaikymo (urbanizuojamų) stovyklaviečių pozonė (NRu1) – poilsui su nakvyne palapinėse skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, vietos palapinėms statyti, lažavietės, automobilių stovėjimo aikštelės, sudaromos sąlygos ruošti maistą, tenkinti higienos poreikius, surinkti atliekas, organizuoti poilsį; turistų aptarnavimo ir stovyklavietės priežiūros reikmėms gali būti statomi II grupės nesudėtingi statiniai su maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, turistiniam inventoriui laikyti ir stovyklavietei prižiūrėti skirtomis patalpomis;

27.4. kempingų pozonė (NRu2) – specialiai įrengta ir aikštelėmis suplanuota teritorija, kurioje turistai apgyvendinami palapinėse, kemperiuose, kilnojamuosiuose ar stacionariuose nameliuose, sudaromos sąlygos statyti transporto priemonės, naudotis elektros energija ir geriamu vandeniu, ruošti maistą, tenkinti higienos poreikius, surinkti atliekas, organizuoti poilsį;

27.5. rekreacinių pastatų ir kompleksų pozonė (NRu3), kurioje gali būti statomi nauji ir plečiami (rekonstruojami) esami viešbučių ir poilsio paskirties pastatai ir jų grupės, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio namai, viešbučiai, turizmo centrai ir bazės, jachtklubai, nakvynės namai, moteliai, svečių namai, vasarnamiai).

28. Nacionalinio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonose numatoma:

28.1. Beržoro rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti stovyklavietę ir poilsiavietę, formuoti rekreacinius želdinius, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.2. Gardų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti trumpalaikiam poilsui skirtą infrastruktūrą;

28.3. Gegrėnų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti trumpalaikiam poilsui skirtą infrastruktūrą;

28.4. Ilgio rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas ir kempingą; formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.5. Luokos rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti stovyklavietę, rekultivuoti, sutvarkyti ir pritaikyti rekreaciniam naudojimui buvusį Jogaudų karjerą (įrengti apžvalgos aikštelę, automobilių stovėjimo aikštelę, trumpalaikiam poilsui ir pažintiniam

turizmui reikalingą įrangą), formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parką, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.6. Paežerės Rūdaičių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti esamų stovyklaviečių ir trumpalaikio poilsio vietų įrangą; Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas ir kempingus, jachtų priplauką ir jachtų nuleidimo į ežerą vietą; prie Ažuolų salos stovyklavietės įrengti renginių vietą; formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.7. Paplatelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti esamų stovyklaviečių ir trumpalaikio poilsio vietų įrangą; Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas, kempingą, jachtų priplaukas; rekonstruoti Sultekio pažintinį taką ir įrengti apžvalgos bokštą; formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.8. Platelių didžiojoje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti pažintiniam turizmui ir trumpalaikiam poilsiui reikalingą įrangą, formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus; gali būti įrengiamos papildomos jachtų ir turistinių laivų priplaukos;

28.9. Platelių mažojoje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti paplūdimį, plėtoti pažintiniam turizmui ir trumpalaikiam poilsiui skirtą įrangą;

28.10. Plokštinės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti pažintiniam turizmui reikalingą įrangą, rekonstruoti Plokštinės pažintinį taką;

28.11. Rotinėnų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti stovyklavietes ir trumpalaikio poilsio vietas, formuoti rekreacinius želdinius, plėtoti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą.

29. Ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių agrarinių teritorijų (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje esančiose kaimo turizmo sodybose gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga.

30. Nacionalinio parko pažintinio turizmo sistemą sudaro įvairaus dydžio ir pobūdžio pažintinio turizmo trasos ir takai, lankomi paveldo objektai, lankymui ir poilsiui skirta rekreacinė infrastruktūra (atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės, poilsiavietės, stovyklavietės ir kita). Nacionaliniame parke prioritetas teikiamas dviračių ir pėsčiųjų turizmui. Kitos Nacionalinio parko lankymo formos – autoturizmas, vandens ir žirginis turizmas.

31. Autoturizmo ir dviračių turizmo trasos ir takai įrengiami pritaikant ir pagerinant esamus kelius. Dviračių turizmui numatoma naudoti apleistas senkelių atkarpas. Dviračių turizmo trasos ir pėsčiųjų pažintiniai takai turi kuo mažiau sutapti su intensyviai naudojamais automobilių keliais. Tose atkarpose, kur autoturizmo ir dviračių turizmo maršrutai sutampa ir keliuose intensyviai autotransporto eismas, dviračių takas įrengiamas atskiroje žemės juostoje šalia kelio. Naujos kelių atkarpos įrengiamos tik išimtiniais atvejais (pavyzdžiui, Bukantės dvaro sodybos sujungimas su Godeliais). Ypač svarbu gerinti kelius pietvakarinėje

Nacionalinio parko dalyje, įtraukiant į automobilių ir dviračių turizmo trasas kraštovaizdžio ir kultūros paveldo požiūriu vertingas Stirbaičių, Grigaičių ir Godelių kaimų apylinkes; šiauriniame Nacionalinio parko pakraštyje, įtraukiant į pažintinio turizmo sistemą Padegimės ir Paparčių kaimų apylinkes (pirmiausia tvarkytinos kelių atkarpos Šarnelė–Padegimė ir Padegimė–Gegrėnai); gerinti atkarpas, vedančias į lankomus objektus, ir įrengti jose kietąją dangą: Plokščiai–Plokštinė (privažiavimas prie Šaltojo karo muziejaus), Paežerės Rūdaičiai–Paplattelė (Paplattelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje kelio reikia privažiuoti prie rekreacinių objektų), taip pat atkarpą nuo kelio Nr. 3210 Žemaičių Kalvarija–Gegrėnai–Medsėdžiai iki Mikytų (privažiavimas prie Mikytų pažintinio tako).

32. Nacionalinio parko autoturizmo trasų sistemą sudaro Nacionalinio parko autoturizmo trasa, Nacionalinio parko teritoriją kertančios nacionalinių ir regioninių autoturizmo trasų atkarpos ir įvažos į Nacionalinį parką. Numatomos Nacionalinio parko autoturizmo trasos ir atkarpos:

32.1. Žemaitijos nacionalinio parko autoturizmo trasa (brėžinyje žymima A1): Plateliai–Paežerės Rūdaičiai–Pučkoriai–Gegrėnai–Žemaičių Kalvarija–Vilkai–Pauošniai–Plokščiai–Beržoras–Plateliai; į maršrutą galima įtraukti Alsėdžius (alternatyvi atkarpa: Žemaičių Kalvarija–Alsėdžiai–Vilkai), siūloma aplankyti Šaltojo karo muziejų (atšaka Plokščiai–Plokštinė);

32.2. papildoma atkarpa šiaurinėje Nacionalinio parko dalyje (A2): Žemaičių Kalvarija–Šarnelė–Padegimė–Gudaliai–Kruopiai–Mikytai–Paežerės Rūdaičiai (alternatyva – nuo Padegimės iki Mikytų važiuoti pro Paparčius ir Barstyčių miestelį);

32.3. papildoma atkarpa centrinėje Nacionalinio parko dalyje (A3): Paežerės Rūdaičiai–Virksai–Skurvydai–Platakiai–Vilkai, su atšaka į Paplattelę;

32.4. papildoma atkarpa pietvakarinėje Nacionalinio parko dalyje (A4) – nuo Beržoro važiuojama per Stirbaičius iki Godelių (Vydeikių) ir Bukantės (Kadaičių);

32.5. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytų turistinių maršrutų „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ ir „Žemaitijos parkų žiedas“ atkarpa (A5): Plungė–Plateliai–Barstyčiai–Žemaičių Kalvarija, toliau važiuojama Sedos arba Alsėdžių link;

32.6. Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiajame plane numatytų autoturizmo trasų „Žemaitijos keliai“ ir „Kuršių kelias“ atkarpa (A6): Plungė–Žemaičių Kalvarija–Barstyčiai–Skuodas;

32.7. Plungės rajono savivaldybės bendrajame plane numatytos autoturizmo trasos atkarpa (A7) – Plungė–Plateliai–Pučkoriai–Gegrėnai–Žemaičių Kalvarija–Alsėdžiai.

33. Svarbiausias dviračių turizmo plėtros uždavinys – įrengti dviračių taką aplink Platelių ežerą ir sujungti jį su Plungės miestu. Ilgainiui Nacionalinio parko dviračių turizmo sistema turėtų būti sujungta su Pajūrio rekreaciniu arealu (Nacionalinio lygmens dviračių turizmo trasų specialiajame plane nustatyta, kad maršrutas Palanga–Kretinga–Plungė–Plateliai yra nacionalinė prioritėtinė trasa). Numatomos Nacionalinio parko dviračių turizmo trasos ir atkarpos susijungia tarpusavyje ir sudaro vientisą dviračių turizmo sistemą:

33.1. Platelių dviračių takas (D1): Plateliai–Šeirės miškas–Paežerės Rūdaičiai–Paplattelė–Plokštinė–Plokščiai–Beržoras–Plateliai; šis takas sujungs aplink Platelių ežerą esančius ir numatomus įrengti pėsčiųjų pažintinius takus, gamtos ir kultūros vertybes (lankomus objektus), rekreacinius objektus ir teritorijas, sudarys sąlygas gerėtis įspūdingais Platelių ežero ir aplinkinių vietovių kraštovaizdžiais;

33.2. Platelių dviračių tako jungtis su Plungės miestu, įrengiama naudojant senojo kelio Plungė–Plateliai atkarpas (D2): Plungė–Ruolaičiai–Žvirblaičiai–Babrunėnai–Grigaičiai–Plokščiai;

33.3. dviračių turizmo trasa iš Plungės į Žemaičių Kalvariją (D3), įrengiama naudojant išlikusias senkelio atkarpas, Rotinėnų ir Luokos rekreacinio funkcinio prioriteto zonų infrastruktūrą, stovyklavietę prie Skyplaičių ežero;

33.4. „Šiaurinis žiedas“ (D4): Paežerės Rūdaičiai–Virksai–Getaučiai–Gegrėnai–Jazdauskiškiai–Rotinėnai–Žemaičių Kalvarija–Šašaičiai–Šarnelė–Padegimė–Gudaliai–Kruopiai–Mikytų alkakalnis–Paežerės Rūdaičiai (alternatyva – nuo Žemaičių Kalvarijos į Šarnelę važiuoti pro Gardus);

33.5. trumpinančioji „Šiaurinio žiedo“ atkarpa nuo Padegimės link Platelių ežero šiaurinės pakrantės, neužsukant į Mikytų alkakalnį (D5): Padegimė–Gegrėnai–Pučkoriai–Paežerės Rūdaičiai (alternatyva – nuo Pučkorių iki Paežerės Rūdaičių važiuoti pro Visvainius arba Uogučius);

33.6. alternatyvi „Šiaurinio žiedo“ atkarpa nuo Padegimės iki Mikytų alkakalnio, važiuojant pro Paparčius ir Barstyčių miestelį (D6); ši atkarpa pasižymi vaizdingu kraštovaizdžiu, kultūros paveldo vertybėmis, taip pat aplankoma gamtiniu požiūriu vertinga šiaurinė Mikytų kraštovaizdžio draustinio dalis;

33.7. „Pietinis žiedas“ (D7): Beržoras–Stirbaičiai–Bukantė–Godeliai–Grigaičiai; ši trasa susijungia su Platelių dviračių taku ir sudaro galimybes lankyti kraštovaizdžio ir kultūros paveldo požiūriu vertingas Grigaičių, Stirbaičių ir Godelių kaimų apylinkes, tačiau ją įrengti sunku dėl kelių būklės: būtina gerinti kelią nuo Grigaičių į Godelius, nuo Stirbaičių į Kadaičius (Bukantę), įrengti kelią, jungiantį Bukantę su Godelių kaimu;

33.8. trumpinančioji „Pietinio žiedo“ atkarpa, jungianti Grigaičių ir Stirbaičių kaimus (D8);

33.9. jungiamoji dviračių turizmo trasą atkarpa nuo Plokštinės iki Vilų kaimo (D9), įrengiama naudojant senkelio į Alsėdžius atkarpą; ši atkarpa jungia planuojamus Platelių ir Plungės–Žemaičių Kalvarijos dviračių takus;

33.10. Nacionalinio lygmens dviračių turizmo trasų specialiajame plane numatytos trasos atkarpa (D10): Salantai–Plateliai–Paežerės Rūdaičiai–Vilkai–Alsėdžiai.

34. Būtina plėtoti Nacionalinio parko pažintinių ir mokomųjų takų tinklą. Numatoma rekonstruoti Plokštinės, Paplattelės (Sultekio) ir Mikytų pažintinius takus (Tvarkymo plano brėžinyje pažymėti atitinkamai – P2, P3 ir P4) – atnaujinti ir pagerinti įrangą. Numatomi šie pėsčiųjų pažintiniai takai:

34.1. Šeirės pažintinis takas (P1), vingiuojantis nuo Platelių miestelio per Šeirės mišką ir Nerštvinės pelkę iki Ažuolų salos stovyklavietės;

34.2. Paburgės pažintinis takas (P5), skirtas Paburgės kraštovaizdžio draustinyje saugomam pelkiniam-ežeriniam kraštovaizdžio kompleksui apžvelgti;

34.3. Platelių miestelio pažintinis takas (P6), jungiantis svarbiausias Platelių miestelio ir jo apylinkių vertybes: senąją miestelio dalį, Platelių dvaro sodybą, Šventorkalnį, Platelių jachtklubą ir Platelių apžvalgos aikštelę;

34.4. Juodupio pažintinis takas (P7), skirtas Juodupio botaninio draustinio gamtos vertybėms eksponuoti (numatytas Juodupio botaninio draustinio gamtotvarkos plane; susijungia su Paplatelės pažintiniu taku);

34.5. Pilies salos pažintinis takas (P8), skirtas gamtos ir kultūros vertybėms eksponuoti;

34.6. Gegrėnų pažintinis takas (P9), skirtas Gegrėnų archeologiniam kompleksui eksponuoti (Gegrėnų archeologinis draustinis);

34.7. Mačernio pažintinis takas (P10) Šernelės kaime, skirtas poeto Vytauto Mačernio gimtinei lankyti.

35. Vandens turizmas plėtojamas Platelių ežere. Babrungo upė mažai tinkama vandens turizmui, todėl joje plėtoti vandens turizmą nenumatoma. Vandens turizmui labiausiai naudojama pagrindinė Platelių ežero dalis, įeinanti į Platelių kraštovaizdžio draustinį ir rekreacinio funkcinio prioriteto zonas. Pietinėje ežero dalyje (Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje) vandens turizmas turi būti ribojamas siekiant išvengti neigiamo poveikio saugomoms biologinėms vertybėms. Platelių ežeras – ypač vertingas gamtos, kultūros ir kraštovaizdžio vertybių kompleksas, todėl visų formų vandens turizmas turi būti kontroliuojamas siekiant išvengti neigiamo poveikio saugomoms vertybėms. Be įprastų formų vandens turizmo (plaukiojimas baidarėmis ir valtimis, buriavimas, nardymas), Platelių ežere gali būti organizuojamos ekskursijos elektros varikliu varomu turistiniu laivu, taip pat siūloma organizuoti mokomuosius (ekologinius) vandens turizmo maršrutus Platelių ežero vakarinėje ir pietinėje dalyse.

36. Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje esančios stovyklavietės naudojimas turi būti ribojamas. Šią stovyklavietę numatoma pritaikyti ir skirti neįgaliems turistams.

VII SKYRIUS GYVENAMŪJŲ VIETŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

37. Pagrindinis gyvenviečių ir infrastruktūros plėtros Nacionaliniame parke principas – kompaktiškai užstatytų kaimų ir miestelių plėtra ir infrastruktūros gerinimas siekiant patenkinti vietos gyventojų ir lankytojų reikmes.

38. Nacionaliniame parke esantys miesteliai tvarkomi pagal parengtus ir patvirtintus jų bendruosius ir detaliuosius planus, kurių sprendiniai neprieštarauja Nacionalinio parko tvarkymo plano sprendiniams.

39. Visuose kompaktiškai užstatytuose Nacionalinio parko kaimuose ir miesteliuose gali būti įrengiami šiuolaikinę technologijos lygį atitinkantys inžineriniai tinklai, gerinama kelių, gatvių, aikščių ir kiemų danga. Likusioje teritorijoje pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo ir nuotekų utilizavimo sistemoms. Prioritetas teikiamas inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiančiai tradicinį gyvenvietės vaizdą ir esamą kraštovaizdžio pobūdį. Numatoma pakeisti orines elektros perdavimo linijas požeminais kabeliais, pirmiausia – kraštovaizdžio ir etnokultūrinuose draustiniuose.

40. Kaimų ir miestelių plėtra ir užstatymo sutankinimas galimi intensyvaus ir ekstensyvaus bendrojo tvarkymo (GŪi, GŪe) ir sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) gyvenviečių kraštovaizdžio tvarkymo zonose, laikantis saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų ir Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų.

41. Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose vietose galima atkurti buvusias ir kurti naujas sodybas, laikantis Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų. Tiksliai numatomos ar atkuriamos sodybos vieta parenkama atsižvelgiant į poveikį kraštovaizdžiui, komunikacijų tiesimo galimybes, gamtinio karkaso reikalavimus.

42. Nacionaliniame parke siekiama gerinti esamus bendrojo naudojimo kelius, prireikus pritaikyti juos pažintiniam turizmui. Tvarkant Nacionalinio parko kelius, pirmenybė teikiama Tvarkymo plane pažymėtoms atkarpoms ir numatomų pažintinio turizmo trasų ir privažiavimų prie lankomų objektų įrengimui.

43. Rekonstruojant esamus ir statant naujus statinius (taip pat ir mažuosius kraštovaizdžio architektūros statinius), įrengiant ir rekonstruojant inžinerinės ir rekreacinės infrastruktūros objektus, elektros perdavimo linijas, reklaminius ir informacinius skydus ir stendus privaloma laikytis Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų.
